

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Okruhy požadavků ke státní rigorózní zkoušce

Sociální práce a její právní aspekty obor Pedagogika - sociální práce

1. Základní pojmy v oblasti sociální práce, sociální politiky a práva

- Cíle a funkce sociální práce, její význam. Základní pojmy v sociální práci – sociální péče, sociální pomoc, sociální problém, sociální situace, sociální klient, sociální případ. Osobnost sociálního pracovníka. Polyvalence a specializace v sociální práci. Charakteristika preventivní a kurativní sociální práce.
- Definice sociální politiky, její cíle. Typy, principy a funkce sociální politiky. Kvalitativní a kvantitativní aspekty sociální politiky. Sociální suverenita, zdroje sociální suverenity. Sociální potřebnost.
- Základní právní pojmy – pojem práva, právní systémy a jejich základní specifika. Právo veřejné, právo soukromé. Právo procesní, právo hmotné. Pozice jednotlivých právních odvětví v právním systému ČR. Základní principy právního státu, retroaktivita, derogace.

2. Vývoj sociální práce; vývoj sociální politiky; právní řád ČR

- Historie sociální práce v Anglii a v USA. Historie sociální práce v ČR. Sociální práce v ČR do 2.sv.války. Sociální práce v ČR od 2.sv.války do roku 1989. Sociální práce v ČR po roce 1989. Sociální školství v ČR.
- Vývoj sociální politiky. Přehled sociální politiky na území dnešní ČR. Welfare state – charakteristika. Koncepce, funkce a typy sociálního státu. Vývoj a krize sociálního státu. Sociální politika ve vybraných zemích.
- Právní řád ČR, hierarchie právního řádu, právní síla právního předpisu, struktura právních norem. Právní předpisy publikované ve Sbírce zákonů, mezinárodní smlouvy a jejich publikace ve Sbírce mezinárodních smluv; právní předpisy vydávané na úrovni místní veřejné správy, způsob jejich publikace; novelizace právního předpisu.

3. Etické principy sociální práce; sociální události; význam práva

- Etické principy sociální práce. Zásady dobrého vztahu mezi sociálním pracovníkem a klientem. Hodnoty v sociální práci. Etika, morálka, mravnost, normy. Faktory ovlivňující vztah sociálního pracovníka s klientem. Etický kodex sociálních pracovníků. Etické problémy, dilemata. Profesionalizace a institucionalizace sociální práce.
- Životní události - charakteristika. Sociální události – definování, příčiny, typologie. Podmínky pro uznání nároku na sociální pomoc. Sociální ochrana, typy sociální ochrany.
- Zdravotní pojištění. Právní úprava práva sociálního zabezpečení a práva zdravotního pojištění. Věcný a osobní rozsah. Zdravotního pojištění. Zdravotní pojišťovny. Pojistné.

4. Komunikace v sociální práci; komunikace v sociálních zařízeních; lidská práva

- Komunikace v sociální práci, její typy. Rozhovor, jeho druhy, typy otázek. Slyšení, naslouchání; způsoby aktivního naslouchání. Paralingvistické charakteristiky řeči. Neverbální

komunikace. Komunikace činy. Bariéry v komunikaci. Sociální práce jako týmová spolupráce.

- Typy a formy komunikace v organizaci. Vnější a vnitřní komunikace. Metody komunikačního spojení, počítačové sítě - nový prostředek komunikace v organizacích i mimo organizaci. Komunikační bariéry. Problematika neformální komunikace v organizaci, její význam pro vedoucího pracovníka.

- Listina základních lidských práv a svobod. Systematika a obsah Listiny. Základní lidská práva a jejich ochrana. Veřejný ochránce práv. Sociální práva.

5. Základní etapy sociální práce; subjekty a objekty sociální politiky; ústavní právo

- Základní etapy v sociální práci obecně. Prvý kontakt s klientem. Druhy sociální evidence. Sociální anamnéza. M. Richmondová, F.Hollisová. Klíčové znalosti o klientovi, charakteristika terapeutického rozhovoru. Ukončení práce s klientem. Dokumentace v sociální práci, význam.

- Subjekty a objekty sociální politiky, jejich charakteristika. Rizikové skupiny. Nástroje sociální politiky – charakteristika, rozdělení dle různých kritérií, podmínky pro jejich uplatnění. Sociální politika podniku, charakteristika.

- Ústavní právo – Ústava ČR - základní charakteristika a její systematika, dělba moci a její znaky a projevy. Základní principy územní samosprávy a další instituty veřejné správy (NKÚ, ČNB)

6. Typologie sociálních klientů; styly vedení v sociálních organizacích; občanské právo

- Termín klient; typologie sociálních klientů. Aktivní, pasivní klient. Dobrovolný, nedobrovolný klient. Spolupracující klient. Typy „rizikových“ klientů. Zvládací strategie při práci s jednotlivými typy klientů. Kompetence sociálního pracovníka.

- Vedení – typy vedení podřízených pracovníků. Vhodný typ vedení v sociálních zařízeních. Styly práce vedoucích pracovníků. Autoři zabývající se styly řízení. Nejvhodnější styly práce v sociálních zřízeních. Jednotlivec a skupina, vůdčí osobnost, vůdcovství.

- Občanské právo. Osoba fyzická, osoba právnická. Způsobilost k právům a povinnostem a způsobilost k právním úkonům. Zastoupení zákonné a smluvní, zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům u fyzické osoby.

7. Sociální práce případová; chudoba jako sociální událost; životní minimum;

- Case work - sociální práce případová – Freud, Hollisová, Perllmannová. Fáze případové práce. Problémy řešené v sociální případové práci. Psychogeneze; sociálně výchovná terapie v pojetí Krakešové. Charakteristika psychogenetického rozhovoru, rozboru. Formy poradenství v případové práci.

- Životní úroveň, složky životní úrovně. Chudoba jako sociální událost – příčiny, typy a koncepty chudoby. Skupiny občanů ohrožených chudobou. Deprivace spojené s chudobou. Důsledky chudoby. Otázka sociální pasti, sociální izolace. Možnosti řešení chudoby. Problematika sociální potřeby.

- Právo sociálního zabezpečení. Systém práva sociálního zabezpečení. Organizace a správa sociálního zabezpečení. Aktuální legislativní úprava působnosti orgánů v oblasti sociálního zabezpečení, organizace a provádění sociálního zabezpečení.

8. Behaviorální terapie; motivace pracovníků v sociálních zařízeních; správní právo – přestupky

- Behaviorální terapie, charakteristika, cíl. Problematika chování klienta, druhy učení, povzbuzování a odměňování. Využití behaviorální terapie v současné sociální práci,

vhodnost. Terapie realitou – charakteristika, cíl. Princip reality a responsibility. Využití realitní terapie v současné sociální práci, vhodnost. Formy poradenství v behaviorální a realitní terapii.

- Motivace a stimulace k práci, definice, rozlišení. Psychologicko-sociologický přístup k řízení a vedení pracovníků. Pozitivní a negativní motivace. Významné motivační teorie a metody. Specifika motivace v sociálních zařízeních. Motivy pro práci v sociálním zařízení.
- Správní trestání - pojem "správní delikt", typy správních deliktů a jejich charakteristika. Přestupek, vymezení pozitivní a negativní, odpovědnost fyzické osoby za přestupek, věk, formy zavinění, sankce podle zákona o přestupcích.

9. Humanismus v sociální práci; rozhodování vedoucích pracovníků v sociálních zařízeních; úmluva o právech dítěte

- Humanismus v sociální práci. Osobnost člověka v terapii orientované na klienta – C. Rogers. Přístup orientovaný na klienta, facilitace. Podmínky úspěšné práce s klientem. Využití, vhodnost, nevhodnost nedirektivního přístupu při práci s vybranými skupinami klientů. Formy poradenství v Rogersovské terapii.

- Rozhodování, charakteristika. Základní typy rozhodovacích problémů. Hodnocení variant a výběr variant určených k realizaci při rozhodování. Rozhodování v sociální práci. Faktory ovlivňující rozhodování vedoucích pracovníků v sociálních zařízeních.

- Rodinné právo - obecně. Zákon o rodině. Občanskoprávní vztahy – instituty práva rodinného. Deklarace práv dítěte. Úmluva o právech dítěte. Realizace Úmluvy o právech dítěte v jednotlivých oblastech práva ČR.

10. Sociální práce se skupinou; organizování práce v sociálních zařízeních; správní řízení

- Charakteristika a druhy skupin, fáze vývoje skupin. Výhody a nevýhody práce se skupinou. Svépomocné skupiny. Další typy skupin v sociální práci. Vedení a organizace skupiny, role sociálního pracovníka v jednotlivých typech skupin. Skupinové poradenství.

- Organizování – jeho charakteristika, význam. Využití specializace pracovníků v rámci organizování. Organizační struktura, charakteristika, význam. Problematika organizační kultury, typy organizační kultury. Kultura sociální organizace, faktory, které ji ovlivňují, determinují.

- Správní právo procesní - správní řízení – charakteristika, účastníci správního řízení, doručování, zahájení a průběh řízení, rozhodnutí a jeho náležitosti. Opravné prostředky.

11. Sociální práce s komunitou; plánování v sociálních zařízeních; sociální pomoc

- Charakteristika, funkce a typy komunity, specifika komunitní práce. Komunitní projekt, cílová skupina. Etapy komunitní práce. Způsob práce komunitního pracovníka. Terapeutická komunita, charakteristika, zásady práce v terapeutické komunitě. Poradenství v komunitě.

- Plánování-význam, důležitost. Plánovací proces, jeho charakteristika, plánovací kategorie, druhy plánů. Faktory ovlivňující plánování v konkrétní organizaci. Plánování práce v sociálních zařízeních. Problematika a význam strategického plánování. Poslání organizace.

- Sociální pomoc – aktuální legislativní úprava sociálního zabezpečení. Osobní a věcný rozsah sociální pomoci. Pomoc v hmotné nouzi a její legislativní úprava. Definice životního a existenčního minima

12. Krizová intervence; řízení v sociálních zařízeních; působnost orgánů sociálního zabezpečení

- Krizová intervence v sociální práci, charakteristika, specifické znaky. Charakteristika zátěžové situace, strategie jejího zvládnutí. Formy krizové intervence. Definice krize, spouštěče krizí, typologie krizí. Dospělý v krizi; specifika krizové intervence s dětmi. Poradenství v krizi.
- Řízení a jeho úloha v lidské činnosti. Definice řízení, základní přístupy k řízení činnosti lidí (otázka lidského chování, otázka mezilidských vztahů). Rozpětí řízení. Optimální počet podřízených. Problematika snižování administrativy. Konkrétní aplikace v sociálních organizacích.
- Sociální služby a jejich aktuální legislativní úprava. Příspěvek na péči. Sociální služby - druhy služeb a úhrada nákladů za jejich poskytování. Podmínky poskytování sociálních služeb. Pojem sociální pracovník.

13. Sociální práce v ústavních zařízeních a její právní úprava; organizační jednotky v sociálních zařízeních

- Sociální práce v ústavních zařízeních. Charakteristika ústavu, znaky ústavu, typy ústavů. Rizika ústavní péče pro klienta, pro personál. Vhodné, nevhodné chování personálu ke klientům. Možná závislost klienta v ústavu na sociálním pracovníkovi. Alternativy k ústavní péči v současné době. Poradenství pro osoby v ústavní péči.
- Organizační jednotky, důvod jejich vytváření. Hlavní faktory, ovlivňující členění objektu na nižší organizační složky. Různé způsoby vytváření organizačních jednotek, výhody a nevýhody. Aplikace v sociální oblasti, nejčastější způsob vytváření organizačních jednotek v sociálních zařízeních.
- Veřejná správa, státní správa, samospráva, charakteristika, znaky, projevy. Typy samosprávy.

14. Sociální práce s rodinou; rodinná politika; rodinné právo

- Sociální práce s rodinou, dětmi a mládeží. Práce terénních sociálních pracovníků, sociálních asistentů a kurátorů pro mládež. Depistáž. Státní a nestátní zařízení pracující s rodinou, s dětmi, s pěstounskými rodinami. Nízkoprahová zařízení, charakteristika. Párové a rodinné poradenství.
- Rodinná politika, cíle, význam. Terminologie související s rodinnou politikou (rodina, domácnost, přirozená měna obyvatelstva, populační klima, natalitní politika). Typy rodinné politiky. Objekty rodinné politiky. Nástroje rodinné politiky. Sociální události v oblasti rodiny.
- Právo rodinné. Vztahy mezi rodiči a dětmi. Vyživovací povinnost a její druhy. Instituty náhradní rodinné výchovy. Sociálně - právní ochrana dětí.

15. Sociální práce se starými občany; stáří jako sociální událost; důchodové pojištění

- Sociální práce se starými občany, její zvláštnosti. Vlastnosti sociálního pracovníka pracujícího se starými občany. Možnosti péče a pomoci ve státních i nestátních zařízeních pro staré občany. Respitní péče, charakteristika. Hospicová péče, charakteristika, formy. Specifika poradenství pro staré občany.
- Sociální zabezpečení ve stáří. Vymezení termínů stáří, stárnutí, dlouhověkost, demografické stárnutí, střední délka života. Stáří jako sociální událost. Otázka kvality života. Otázka soběstačnosti. Společenské zabezpečení seniorů.

- Důchodové pojištění a jeho aktuální legislativní úprava. Osobní a věcný rozsah důchodového pojištění. Starobní důchod, invalidní důchod, vdovský (vdovecký důchod) a sirotčí důchod.

16. Sociální práce s občany ohroženými sociálním vyloučením; bytová politika; trestní právo

- Sociální práce s občany ohroženými sociálním vyloučením. Charakteristika a typy dezintegrovaných občanů. Terénní sociální práce, její specifika. Práce sociálního kurátora pro dospělé. Kontinuální sociální práce. Specifika pomoci dezintegrovaným občanům. Azylová péče, význam. Typy azylových zařízení; práce sociálního pracovníka v azylových zařízeních. Poradenství jako metoda práce se společensky nepřizpůsobivými občany.

- Bytová politika, cíle, význam. Charakteristika a funkce bydlení z hlediska potřeb jedince. Trh s byty, zvláštnosti trhu s byty. Nástroje bytové politiky. Krizové situace v bydlení, možnosti řešení. Sociální bydlení, charakteristika, význam, cílová skupina.

- Trestní právo – definice trestného činu, formy zavinění, trestní odpovědnost, formy trestní součinnosti. Tresty a jejich ukládání, ochranná opatření a jejich účel.

17. Sociální práce s občany závislími na alkoholových a nealkoholových drogách; politika zaměstnanosti; zákon o zaměstnanosti

- Sociální práce s klienty závislími na alkoholových a nealkoholových drogách. Specifika práce se závislími občany. Možnosti pomoci. Mobilní, terénní sociální práce. Streetwork, charakteristika, význam, způsoby práce. Nestátní zařízení (K-centra). Peer programy. Další klientela terénních sociálních pracovníků. Poradenství jako součást streetwork.

- Politika zaměstnanosti, cíle, význam. Cílová populace politiky zaměstnanosti. Vymezení práva na zaměstnání. Otázka vhodného zaměstnání. Struktura obyvatelstva z hlediska ekonomické aktivity. Nástroje politiky zaměstnanosti; aktivní, pasivní politika zaměstnanosti. Úřady práce, jejich funkce.

- Občanský soudní řád – systematika zákona, návrh na zahájení řízení, postavení účastníků a jejich práva, předběžná opatření, dokazování a rozhodování.

18. Sociální práce v probaci a mediaci; kontrola v sociálních zařízeních; trestní odpovědnost mladistvých

- Probační a mediační služba, charakteristika, cíle. Problematika alternativních trestů; srovnání se zahraničím. Specifika sociální práce v probační, trestní a přestupkové oblasti – výhody, příp. omezení probační a mediační služby. Práce probačního úředníka, klientela. Charakteristika mediace, cíl. Poradenství jako jedna z forem mediace.

- Kontrola, druhy a formy kontroly, fáze kontrolního procesu. Zpětná vazba jako základní prvek kontroly. Funkce a význam kontroly. Využití kontroly v sociální práci. Otázka sebekontroly. Hodnocení (práce, chování, výsledků práce, kvality práce) v sociálních zařízeních. Etická stránka hodnocení pracovníků nadřízeným.

- Zákon o probační a mediační službě, aktuální legislativní úprava alternativních druhů trestů a role probační a mediační služby při jejich realizaci, specifika trestního řízení s mladistvými a jejich legislativní úprava, výkon ústavní a ochranné výchovy.

19. Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými občany; zdravotní politika; nemocenské pojištění

- Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými občany, specifika této práce i klientely. Zásady jednání se zdravotně znevýhodněným klientem. Práce se zdravotně znevýhodněnými občany v ústavních zařízeních, v denních pobytech. Osobní asistence, charakteristika, výhody. Typy

osobní asistence. Práce osobního asistenta, jeho vlastnosti. Specifika poradenství pro tuto skupinu občanů.

- Zdravotní politika, cíle, význam. Otázka zdraví. Faktory ovlivňující lidské zdraví. Zdravotní rizika. Nemoc, pracovní neschopnost, úraz, invalidita jako sociální události. Zdravotní pojištění. Péče o zdravotně postižené občany. Otázka kvality života. Otázka soběstačnosti.

- Nemocenské pojištění a jeho aktuální legislativní úprava - osobní a věcný rozsah nemocenského pojištění, nemocenské pojištění - vznik a zánik pojištění, subjekty. Dávky nemocenského pojištění.

20. Instituce v sociální oblasti; sociální management; pracovní právo

- Instituce v sociální oblasti – státní správa, samospráva. Nestátní, neziskový sektor. Humanitární organizace. Dobrovolnictví, charakteristika dobrovolnické práce. Motivy k dobrovolnické činnosti. Dobrovolníci v sociální oblasti.

- Terminologie v oblasti managementu (pojmy - management, úrovně managementu, organizace, sociální sektor, typy sociálních organizací). Specifika managementu v sociálních zařízeních. Osobnost vedoucího pracovníka v sociálním zařízení. Faktory determinující úspěch manažerské práce. Otázka organizace času manažera. Chování podřízených pracovníků.

- Pracovní právo a jeho aktuální legislativní úprava. Vznik, změna a zánik pracovního poměru. Pracovní smlouva - podstatné náležitosti.

21. Sociální práce s uprchlíky; integrační politika; zákon o poskytnutí azylu

- Metody práce s uprchlíky a azylanty. Důvody požádání o azyl. Specifika práce s uprchlíky. Problémy pomoci uprchlíkům. Integrační potíže žadatelů o azyl. Otázka tolerance sociálních pracovníků při práci s cizími státními příslušníky. Poradenství jako součást azylové procedury.

- Integrační a imigrační politika, cíle, význam. Typy integrace do společnosti. Definice etnické skupiny, národnostní menšiny. Definice a důvody migrace, imigrace, emigrace. Azylová procedura, její charakteristika. Důvody pro udělení, neudělení azylu. Typy azylových zařízení v rámci azylové procedury v ČR.

- Aktuální legislativní úprava právního postavení cizinců na území ČR. Azyl, statut uprchlíka, pobyt cizinců na území ČR a jejich legislativní úprava.

22. Sociální práce s dětmi sociálně ohroženými; vzdělávací politika; školský zákon

- Děti sociálně ohrožené, příklady. Charakteristika dětí se syndromem CAN a jejich rodin. Specifické příznaky týrání a zneužívání dětí v rodině. Používané metody práce s dětmi, s rodinou. Depistáž, charakteristika, význam. Preventivní programy. Poradenství jako systém prevence.

- Vzdělávací politika, cíle, význam. Objekty vzdělávací politiky. Vymezení termínů vzdělání, kvalifikace. Nejvýznamnější principy vzdělávací politiky. Otázka demokratizace ve vzdělávání. Problematika školného.

- Školská legislativa. Školský zákon a jeho systematika. Rozhodovací pravomoci ředitele školy. Školská právnická osoba. Zákon a vysokých školách, veřejné vysoké školy, soukromé vysoké školy a státní vysoké školy.

23. Sociální poradenství; sociální plánování; státní sociální podpora

- Definice sociálního poradenství. Význam poradenství. Základní pojmy poradenství. Povinná úroveň služeb sociálního poradenství a jejich charakteristika. Poradenský kontakt. Komunikace poradce – klient; aktivní naslouchání. První kontakt s klientem. Ukončení poradenského procesu.

- Sociální plánování-problematika sociálního plánování, jeho význam, resp. nezbytnost v současné době. Faktory ovlivňující sociální plánování. Demografická struktura obyvatelstva. Příklady sociálního plánování. Kompetence v sociálním plánování (na úrovni státu, kraje, obce).
- Státní sociální podpora – systematika a obsah zákona o státní sociální podpoře. Osobní a věcný rozsah. Druhy dávek a jejich rozdělení.

24. Poradenský proces; centralizace a decentralizace řízení; sociální pojištění

- Poradenské systémy; poradenské přístupy. Vnější podmínky poradenského procesu. Typy sociálního poradenství. Metody práce s klientem v rámci sociálního poradenství. Specifické typy klientů v rámci sociálního poradenství.
- Centralizace a decentralizace řízení - charakteristika, význam. Problematika delegování úkolů, pravomocí. Výhody a nevýhody centralizace (příklady), výhody a nevýhody decentralizace (příklady). Aplikace v sociálních organizacích. Zainteresovanost všech pracovníků na chodu organizace.
- Územní samospráva. Obec (obecní zřízení) - pojmy obec, obecní úřad, pověřený obecní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností. Kraj (krajské zařízení). Orgány kraje. Normotvorba na úrovni územní veřejné správy. Obecně závazné vyhlášky, nařízení - platnost, účinnost, úřední deska. Věstník právních předpisů kraje.

25. Syndrom vyhoření; nezaměstnanost jako sociální událost; zákon o zaměstnanosti

- Syndrom vyhoření u pracovníků v sociální oblasti. Profese ohrožené syndromem vyhoření. Typické příznaky, možnosti prevence syndromu vyhoření. Negativní důsledky syndromu vyhoření. Supervize v sociální práci, charakteristika, význam. Poradenství jako součást supervize.
- Nezaměstnanost jako sociální událost – charakteristika, znaky nezaměstnanosti jako sociální události, typy nezaměstnanosti. Význam placené práce pro člověka. Dopady, resp. důsledky nezaměstnanosti pro člověka, rodinu, pro společnost. Problematika pasti nezaměstnanosti, sociálního vyloučení, sociálního parazitismu.
- Právní vztahy zaměstnanosti. Právo na zaměstnání. Zprostředkování zaměstnání úřady práce. Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci. Zprostředkování zaměstnání agenturami práce. Zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti. Kontrolní činnost v oblasti zaměstnanosti.

Doporučená literatura

- BALVÍN, J. *Rómové a dětské domovy: sborník z 8. setkání Hnutí R: Děčín a Františkov nad Ploučnicí, 11. – 13. 4. 1997.* Ústí nad Labem: Hnutí R, 1997. 137 s. ISBN 80-902149-4-0.
- BAUBŮCK, R. *The integration of immigrants.* CDMG: 1994
- BEDNÁŘOVÁ, Z., PELECH, L. *Slabikář sociální práce na ulici: supervize, streetwork, financování.* Brno: Doplněk, 2003. 99 s. ISBN 80-7239-148-8.
- BĚLOHLÁVEK, F. *Řízení lidských zdrojů.* Olomouc : Univerzita Palackého, 1994. ISBN 80-7067-447-4.
- CARROLL, M. *Integrativní přístupy k supervizi.* Praha: Triton, 2004. 280 s. ISBN 80-7254-582-5.
- Cesty k účinnému fundraisingu.* Praha: Spiral, 2004. 105 s. ISBN 80-903015-4-1.
- Co se osvědčilo: úspěšné rómské projekty ve střední a výchovní Evropě.* Praha: Partner Czech, 2003. 120 s. ISBN 80-239-0362-4.
- ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty.* Praha: Policejní akademie ČR, 2002. 148 s. ISBN 80-7251-104-1.
- DRAPELA, V. *Přehled teorií osobnosti.* Praha. Portál: 1997 (2005). ISBN 80-7178-251-3

- DRBOHLAV, D. *Česká republika mezinárodní migrace*. In: Hampl, M. a kol. *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha. Př.F UK: 1996
- DRUCKER, P. *Řízení neziskových organizací*. Praha: Management Press – Ringier, 1994. 184 s. ISBN 80-85603-38-1.
- DUBEN, R. *Neziskový sektor v ekonomice společnosti*. Praha: Codex Bohemia, 1996. 371 s. ISBN 80-85963-19-1.
- EIS, Z. *Supervize*. Praha: Pražský psychiatrický institut, 1995. 89 s. ISBN 80-901710-2-8.
- FOOT, M., HOOK, C. *Personalistika*. Praha : Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-515-6.
- FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR*. Praha : NROS, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.
- GABAL, I. a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4.
- GABURA, J., PRUŽIŇSKÁ, J. *Poradenský proces*. Praha. Slon: 1995. ISBN 80-85850-10-9
- GALVAS, M. a kol. *Pracovní právo*, 2. vyd. Brno: MU a nakladatelství Doplněk, 2004. 671 s. ISBN 80-7239-173-9.
- HAMERNÍKOVÁ, B.; KUBÁTOVÁ, K. *Veřejné finance – učebnice*. Praha : Eurolex, 1999. 402 s. ISBN 80-902752-1-4.
- HANNAGAN, T. J. *Marketing pro neziskový sektor*. Praha: Management Press, 1996. 205 s. ISBN 80-85943-07-7.
- HARTL, P. *Komunita občanská, komunita terapeutická*. Praha. Slon: 1997. ISBN 80-85850-45-1
- HAVRDOVÁ, Z. *Kompetence v praxi sociální práce*. Praha: OSMIUM, 1999. ISBN 80-902081-8-5.
- HAWKINS, P. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2004. 202 s. ISBN 80-7178-715-9.
- HRABÁNKOVÁ, M. *Základy tvorby projektů podle zásad Evropské unie*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 2000. ISBN 80-7105-204-3.
- HRADECKÁ, V. *Naděje: cíle a poslání*. 2. uprav. vyd. Praha: Naděje, 1998. 63 s. ISBN 80-902292-4-7.
- Humanitární charta a minimální standardy pro humanitární pomoc*. Praha: Portál, 2003. 277 s. ISBN 80-7178-865-1.
- CHARVÁTOVÁ, D. *Metody sociální práce I*. Praha. SPN: 1990
- JOUZA, L. *Zákon o zaměstnanosti a předpisy související s komentářem*. Praha: Bova Polygon, Praha 2004. 471 s. ISBN 80-7273-111-4.
- KAHLE, B., STÝBLO, J. *Praktická personalistika*. Praha : Pragoeduca, 1996. ISBN 80-85856-37-9.
- KALINA, K., ŠIMEK, A. *Supervize – kazuistiky*. Praha: Triton, 2004. 171 s. ISBN 80-7254-496-9
- KOLUCHOVÁ, J. *Diagnostika a reparabilita psychické deprivace*. Praha, 1987.
- KOLUCHOVÁ, J. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. 2. uprav. vyd. Praha: Portál, 1997. 147 s. ISBN 80-7178-150-9.
- KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů. Základy moderní personalistiky*. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-7261-033-3.
- KRAFTOVÁ, I. *Finanční analýza municipální firmy*. Praha: C. H. Beck, 2002. 206 s. ISBN 80-7179-778-2.
- KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2005. 502 s. ISBN 80-7357-050-5.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X.

- LAAN, G. van der. *Otázky legitimace sociální práce*. Ostrava: Albert, 1998. 260 s. ISBN 80-85834-41-3.
- LANGMEIER, J. *Psychická deprivace v dětství*. Praha, 1977.
- LESLY, P. *Public relations*. Praha: Victoria Publishing, 1995. 240 s. ISBN 80-85865-15-7.
- MALACH, J. *Tvorba projektu vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, PdF, 2003. 68 s. ISBN 80-7042-942-9.
- MAŘÁDEK, V. *Lexikon klíčových pojmů z penologie*. Opava: Vavrila Pavel, 2000. ISBN 80-238-6731-8.
- MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. 142 s. ISBN 80-7042-256-4.
- MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 184 s. ISBN 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Z. *Pozdní následky deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychiatrické centrum, 1997. 69 s. ISBN 80-85121-89-1.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Práce s rizikovou mládeží*. Praha: Portál, 1996. 87 s. ISBN 80-7178-064-2
- MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. 309 s. ISBN 80-7178-473-7
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Slovník sociální práce*. Praha. Portál: 2003. ISBN 80-7178-549-0
- MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha. Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X
- MATOUŠEK, O. *Ustavní péče*. Praha. Slon:1995
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. uprav. vyd. Portál, Praha: 2003. 340 s. ISBN 80-7178-771-X.
- MÜHLPACHR, P. *Sociální a postpenitenciární péče*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004. 80 s.
- MUSGRAVE, R.; MUSGRAVEOVÁ, P.B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994. 581 s. ISBN 80-85603-76-4.
- MUSIL, L. *Standardy kvality a kultura sociálních služeb: jaká napětí mezi politikou sociálních služeb a kulturou práce s klientem v domovech na půl cesty mohou vzniknout z hlediska kvality sociálních služeb*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2003. ISBN 80-239-3093-1.
- NAKONEČNÝ, M. *Motivace pracovního jednání a jeho řízení*. Praha: Management Press, 1992. 258 s. ISBN 80-85603-01-2.
- NOVOSAD, L. *Některé aspekty socializace lidí se zdravotním postižením: kapitoly ze sociologie handicapu*. Liberec: TÚ, 1997. 50 s. ISBN 80-7083-268-1.
- NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství*. Praha: Portál, 2000. 159 s. ISBN 80-7178-197-5.
- NOVOTNÁ, SCHIMMERLINGOVÁ. *Sociální práce. Její vývoj a metodické přístupy*. Praha. Karolinum: 1992
- NOVOTNÝ a kol. *Právní nauka pro školy a praxi*. Brno. TYPO ART PRES: 2005
- OBST, O. *Základy managementu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0677-2.
- PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA, 1997. ISBN 80-902232-1-4.
- PEKOVÁ, J. *Veřejné finance*. 3. uprav. vyd. Praha: Codex Bohemia, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1.
- PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, 2002. 441 s. ISBN 80-86395-21-9.

- PILNÝ, J. *Veřejné finance*. Pardubice: UP FES, 2002. 230 s. ISBN 80-7194-446-7.
- PLAMÍNEK, J. a kol. *Řízení neziskových organizací: první český rádce pro pracovníky v občanských sdruženích, nadacích, obecně prospěšných společnostech, školách, církvích a zdravotnických zařízeních*. Praha : Lotos, 1996. 186 s. ISBN 80-238-0442-1.
- Podpora zavádění standardů kvality sociálních služeb*. České Budějovice: Centrum pro komunitní práci jižní Čechy, 2003. 52 s. ISBN 80-86902-22-6.
- POLÁČKOVÁ, Z. *Fundraisingové aktivity*. Praha: Portál, 2005. 120 s. ISBN 80-7178-694-2.
- Průvodce projekty Evropského sociálního fondu*. Praha: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2003. 84 s. ISBN 80-903237-2-3.
- REKTOŘÍK, J. *Ekonomie a řízení neziskových organizací*. Brno: ESF MU, 1999.
- RENOTIÉROVÁ, M.; LUDÍKOVÁ, L. aj. *Speciální pedagogika*. Olomouc: VUP, 2004.
- Ročenka vězeňské služby České republiky 2003*. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2004.
- SEKERA, J. *Mikrořízení a interpersonální vztahy v organizacích ústavní výchovy*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001. 201 s. ISBN 80-7042-187-8.
- SOBOTKOVÁ, I. *Pěstounské rodina a jejich fungování*. Praha: MPSV, 2003. 142 s. ISBN 80-86552-62-4.
- Standardy kvality sociálních služeb*. Praha: MPSV, 2004. 24 s.
- STÝBLO, J. *Personální management*. Praha: Grada, 1993. 334 s. ISBN 80-85424-92-4.
- SVOBODA, I. *Metody sociální práce a postpenitenciární péče*. UTB. Zlín: 2005
- SVOBODOVÁ, P., VALÁŠEK, M. *Úvod do supervize: cyklický model*. Tišnov: Sdružení SCAN, 2002. 88 s. ISBN 80-86620-00-X.
- ŠILHÁNOVÁ, H. *Humanitární pomoc v systému sociální pomoci. Humanitární organizace v některých zemích západní Evropy*. Bratislava: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1992. 45 s. ISBN 80-7138-063-6.
- ŠIŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada Publishing, 2004. 129 s. ISBN 80-247-0888-4.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2004. 197 s. ISBN 80-247-0586-9.
- TOMEŠ, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 1996. 213 s. ISBN 80-902260-0-0.
- TOŠNER, J. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha : Hestia, 2003.
- TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha : Portál, 2002. 152 s. ISBN 80-7178-514-8.
- ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. Praha. Slon: 1999
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. uprav. vyd. Praha: Portál. 1999. 313 s. ISBN 80-244-0873-2.
- VANTUCH, P. *Aktuální otázky postpenitenciární péče*. Brno, 1982.
- VÍTKOVÁ, M. a kol. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: PAIDO, 2004. 463 s. ISBN 80-7315-071-9.
- VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. 543 s. ISBN 80-7178-696-9

Právní předpisy v aktuálním znění

Doporučená literatura odpovídá současnému legislativnímu stavu. Uchazeč o vykonání státní rigorózní zkoušky je povinen sledovat aktuální změny v oblasti obecně závazných právních předpisů.

- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů v soc. zabezpečení
- zákon č. 104/1990 Sb., Úmluva o právech dítěte
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- zákon č. 498/1990 Sb., o uprchlících
- vyhláška č. 182/1991 Sb., o provádění zákona o soc. zabezpečení
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod ČR
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách
- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu
- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců
- zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě
- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy
- zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon
- zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
- nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně- pedagogické a přímé pedagogicko- psychologické činnosti pedagogických pracovníků
- vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání
- vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání
- vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních
- vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků